

DOLÇ I DOLÇ, MIQUEL (Santa Maria del Camí, 1912 - Madrid, 1994). Poeta, assagista i filòleg. Es doctorà el 1951 a Madrid amb la tesi *Hispania y Marcial*, y fou catedràtic de filologia llatina en diferents universitats espanyoles des del 1955 fins al 1982. Publicà diversos llibres de poesia, nombrosos treballs sobre literatura catalana i llatina i articles en revistes i diaris, sobretot a *La Vanguardia*. En l'àmbit de la traducció, cal esmentar les versions que féu al castellà de Sèneca, Marc Aureli i Catul, si bé la seva dedicació se centrà principalment en la traducció al català, en la qual destaca la seva intensa participació a la Fundació Bernat Metge: en primer lloc, com a membre directiu des de 1960; en segon lloc, com a revisor i col·laborador molt actiu d'un gran nombre de traduccions (*Contra Símmac* de Prudenci, la *Guerra d'Àfrica* i la *Guerra d'Alexandria* de Cèsar, *Institució oratòria* de Quintilià, *Prefaci* i altres obres de Prudenci, *Apologeticum* de Tertul·lià o les *Tristes* d'Ovidi, entre d'altres); i en tercer lloc, i de manera especial, com a traductor: traduí tot Virgili, els *Epigrames* de Marcial i obres de Persi, Estaci, Tàcit i Ovidi. Excel·lí sobretot com a traductor i comentador del corpus virgilià: a més de la versió en prosa que en féu entre el 1972 i el 1978 per a la Fundació, n'havia donat a llum una en vers el 1958 per a Alpha, en hexàmetres, seguint el camí obert per Carles Riba¹, com explica ell mateix, d'adaptar la mètrica clàssica al català. La col·laboració amb la Fundació Bernat Metge el portà a escriure dos articles valoratius de la tasca i la trajectòria d'aquesta institució, un el 1973 i l'altre el 1990, en el qual comenta l'objectiu de les traduccions de la Fundació, objectiu que ell tingué sempre present, i que és el d'"incorporar els clàssics grecs i llatins al patrimoni de la cultura catalana, a fi d'enriquir i perfeccionar la llengua i contribuir a fixar el català literari culte". També traduí, per a altres editorials, el poema *De la natura* de Lucreci (1986), les *Confessions* de Sant Agustí (1989) i, del portuguès, *Els Lusíades* de Camões (1964), en col·laboració amb Guillem Colom¹. Expressà en diverses ocasions els criteris que considerava que havia de seguir el traductor, com a mínim el que traduïa de les llengües clàssiques; el propòsit havia de ser "no pas [...] "naturalitzar" els textos llatins que hom tradueix, sinó traslladar el lector fora del seu propi món". En algunes introduccions explicava com s'havia esforçat a aconseguir una versió exacta, cenyida i sòbria, en la qual, tanmateix, no s'escatimaven els aclariments o les notes a peu de pàgina per fer-la més assequible al lector actual. En l'article "Traducció i interpretació dels escriptors llatins" (1979) exposà amb detall que aquesta exactitud i sobrietat consisteixen a mantenir, fins allà on sigui possible, la forma de l'original i a no afegir-hi ni

suprimir-hi res, tant pel que fa al nombre de mots com a l'ordre de les paraules i de les frases llatines; d'aquesta manera el lector rep un text que li transmet no tan sols el contingut sinó també la forma de l'original. En aquest criteri literalista de la traducció, que sempre defensà i ensenyà a les classes, segueix de prop el mestratge de Carles Riba, qui, segons Dolç, sabé dur a bon port el principi que "la traducció més literària, àdhuc la més poètica, és alhora la més literal". La seva obra traductora ha contribuït de manera decisiva a l'establiment i enriquiment del català literari. Entre d'altres distincions, el 1987 rebé el Premi Nacional de Traducció del Ministeri de Cultura per *De la natura*, de Lucreci, i el 1990 el premi Crítica Serra d'Or per les *Confessions*, d'Agustí d'Hipona. [Victòria Alsina]

- MARCIAL. *Epigrames*. Vol. 1: llibres I-IV. Barcelona: 1949. (FBM, 92)
MARCIAL. *Epigrames*. Vol. 2: llibres V-VII. Barcelona: 1952. (FBM, 103)
PERSI. *Sàtires*. Barcelona: 1954. (FBM, 112)
MARCIAL. *Epigrames*. Vol. 3: llibres VII-X. Barcelona: 1955. (FBM, 114)
VIRGILI. *Bucòliques*. Barcelona: 1956. (FBM, 117)
TÀCIT. *Històries*. Llibre III. Barcelona: 1957. (FBM, 123) [Amb Marià Bassols]
ESTACI. *Silves*. Barcelona: 1957. (FBM, 125) [Amb Guillem Colom]
VIRGILI. *L'Eneida*. Barcelona: Alpha, 1958.
ESTACI. *Silves*. Barcelona: 1958. (FBM, 128) [Amb Guillem Colom]
MARCIAL. *Epigrames*. Vol. 4: llibres XI-XII. Barcelona: 1959. (FBM, 131)
MARCIAL. *Epigrames*. Vol. 5 llibres XIII-XIV. Barcelona: 1960. (FBM, 133)
ESTACI. *Silves*. Barcelona: 1960. (FBM, 135) [Amb Guillem Colom]
TÀCIT. *Històries*. Llibre IV. Barcelona: 1962. (FBM, 146) [Amb Marià Bassols]
VIRGILI. *Geòrgiques*. Barcelona: 1963. (FBM, 150)
CAMÕES. *Els Lusíades*. Barcelona: Alpha, 1964. [Amb Guillem Colom]
TÀCIT. *Annals*. Vol. 2: Llibres III-IV. Barcelona: 1965. (FBM, 155)
TÀCIT. *Annals*. Vol. 3: Llibres V-VI, XI. Barcelona: 1967. (FBM, 166)
TÀCIT. *Annals*. Vol. 4: Llibres XII-XIII. Barcelona: 1968. (FBM, 170)
OVIDI. *Amors*. Barcelona: 1971. (FBM, 180) [Amb Jordi Pérez i Durà]
VIRGILI. *L'Eneida*. Vol. 1: llibres I-III. Barcelona: 1972. (FBM, 183)
VIRGILI. *L'Eneida*. Vol. 2: llibres IV-VI. Barcelona: 1975. (FBM, 193)
VIRGILI. *L'Eneida*. Vol. 4: llibres X-XII. Barcelona: 1978. (FBM, 201)
VIRGILI. *Apèndix virgiana*. Vol. 1. Barcelona: 1982. (FBM, 218)
VIRGILI. *Apèndix virgiana*. Vol. 2. Barcelona: 1984. (FBM, 226)
LUCRECI. *De la natura*. Barcelona: 1986. (TF, 40)
SANT AGUSTÍ. *Confessions*. Barcelona: 1989. (CC, 9)

Virgili i nosaltres. València: Publicacions dels Cursos de Llengua i Literatura Valenciana de "Lo Rat Penat", 1958.

"Carles Riba dins el món clàssic". *Germinabit* 65 (agost-setembre 1959), p. 44-46.

"Carles Cardó, humanista". A: *Miscel·lània Carles Cardó*. Barcelona: Ariel, 1963, p. 239-243.

"Esbós d'una història. Els cinquanta anys de la Fundació Bernat Metge". *Serra d'Or* 171 (desembre 1973), p. 81-85.

"Traducció i interpretació dels escriptors llatins". *Treballs de Sociolingüística Catalana* 2 (1979), p. 103-111.

"Dues traduccions del *Satiricó*". *Revista de Catalunya* 30 (1989), p. 144-146.

"La Fundació Bernat Metge: una avaluació avui". *Revista de Catalunya* 38 (1990), p. 99-109.
El meu segon ofici. Estudis de llengua i literatura llatines. Palma: Govern Balear, 1996.
Assaigs sobre la literatura i la tradició clàssica. Ed. de Ramon Torné. Barcelona: UB, 2000.

VIRGILI *L'Eneida*. Vol. 3: llibres VII-IX. Barcelona: 1977. (FBM, 199)

BOSCH, Maria del Carme "Miquel Dolç, traductor". *El Mirall* 75 (setembre-octubre 1995), p. 21-23.

MEDINA, Jaume "Horaci i Virgili a la Fundació Bernat Metge". *Serra d'Or* 274-275 (juliol-agost 1982), p. 61-62.

MIRALLES, Carles "Humanista". *Serra d'Or* 403-404 (juliol-agost 1993), p. 33-35.

SEVA, Antoni "Miquel Dolç, entre l'Arcàdia i l'Àgora". *Revista de Catalunya* 99 (setembre 1995), p. 37-52; 101 (novembre 1995), p. 48-77.

SOLÀ, Joan "Una traducció". A: *A l'entorn de la llengua*. Barcelona: Laia, 1977, p. 290-294.

BOSCH, M. del C.; FORNÉS, M. A. (eds.) *Homenatge a Miquel Dolç*. Palma: Govern Balear, 1997.